

ПРАЦЮЮЧИЙ СТУДЕНТ: МОТИВАЦІЯ, ПРОБЛЕМИ

Годлевська В. Ю., Гречанюк Н. М.

м. Вінниця, Україна

Працюючий студент – досить поширене явище в сучасному українському суспільстві. Причому йдеться не про студентів-заочників, а про активно працюючих студентів денної форми навчання. Загалом, нічого принципово нового немає. І в радянський період паралельна з навчанням зайнятість студентів-старшокурсників стаціонару була достатньо поширена. Проте вона ніколи не набувала таких масштабів, як сьогодні, коли, за даними статистики, працюють або підробляють більше половини студентів нашої країни, причому не тільки останніх курсів. Часто робота віднімає час від навчання, і доводиться робити вибір.

За останні 15–20 років відношення роботодавців і викладачів до працюючих студентів суттєво змінилося. Більшість з розумінням ставляться до того, що знайти роботу після закінчення вищого навчального закладу практично нереально навіть з "червоним" дипломом, якщо за плечима немає хоч би мінімального досвіду роботи за фахом. Адже ніякого розподілу вже давно не існує.

За наслідками пілотажного соціологічного дослідження, проведеного у Вінницькому національному технічному університеті серед студентів 4 курсу інституту електроенергетики та електромеханіки, працюючі студенти склали 39 %. Основними мотивами їх працевлаштування визначені наступні:

1. “Купівельна спроможність стипендії” (89 %). Раніше на стипендію можна було прожити, а тепер багатьом молодим людям її навряд чи вистачає на їжу. Додатково необхідними є кошти на квартиру, одяг і розваги. А молода людина бажає багато всього, і не тільки дешевого. Студент розуміє, що варто поклопотатися про себе самому. Хороше матеріальне забезпечення сім'ї знижує вірогідність поєднання навчання і роботи студентом. Рано починають думати про своє працевлаштування студенти з неповних сімей і

сімей, де тільки один з батьків працює. Значно не вистачає коштів одруженим студентам. Серед працюючих студентів найбільше тих, хто навчається за рахунок держави. Явно більше працюють ті, хто проживає далеко від батьків.

Зрозуміло, що студент не може претендувати на повноцінну ставку, як правило, він одержує на 40–50 % менше, ніж фахівець з дипломом. Пояснюється подібна дискримінація не тільки тим, що студенти відносяться до категорії тимчасового персоналу, якому у всі часи платили менше. Справа у тому, що студент володіє недостатніми комунікативними і практичними навичками. Отже, нерідко частину його роботи доводиться виконувати іншим фахівцям. Звідси і відповідна оплата.

2. Необхідність оплачувати навчання студентами-контрактниками (29 %). Батьки не всіх студентів можуть оплачувати повністю навчання, а лише частково. Більше поталанило тим, навчання кого оплачують підприємства та організації з метою подальшого працевлаштування.

3. Можливість професійного зростання (37 %). Багато молодих людей прагнуть влаштуватися в престижну організацію на незначну посаду, щоб до моменту отримання диплома набути практичного досвіду і зробити перші кроки в кар'єрі. Крім того, роботодавці починають більше цікавитися стажем і досвідом роботи, аніж відмінними оцінками. Тому важливо влаштуватися на роботу за фахом. Безперечний плюс роботи за фахом полягає в тому, що студент зможе не тільки заробити, але і набути необхідного досвіду. Більше того, якщо він зможе добре себе зарекомендувати, є шанс продовжити співпрацю з компанією. Правда, працюють за фахом далеко не всі (9 % опитаних).

Зрозуміло, що студент, зайнятий на регулярній роботі під час навчання у ВНЗ, через порівняно короткий проміжок часу стає працівником, який володіє помітними перевагами порівняно як з непрацюючим випускником ВНЗ, так і з працівником, який не здобув повноцінної вищої

освіти. Від першого його відрізняє, по-перше, велика активність, а по-друге, потреба і вміння підкріплювати теоретичні знання практичними навичками і досвідом; а від другого — прагнення до систематизації і теоретичного обґрунтування практичних спостережень і методичних знахідок, а також прихильність до демократичних, партнерських відносин в роботі.

4. Відсутність інтересу до навчання (17 %). Частині студентів видається нецікавою об'ємна теоретична база, відірвана від практики. Вони прагнуть динаміки, досвіду, спілкування, ділової активності, прояву самостійності і креативності.

5. Бажання стати самостійною людиною, незалежною від батьків (29 %).

6. Хороше соціальне забезпечення на потенційному місці роботи (4 %).

Отже, необхідність поєднувати навчання і роботу є достатньо обґрунтованою, виходячи з вищезазначених причин. Проте, поєднуючи навчання і роботу, практично неможливо уникнути наступних проблем.

1. Головною проблемою працюючих студентів, з якої логічно випливає багато інших труднощів, є проблема браку вільного часу (про це зазначили 92 % опитаних респондентів).

2. Перевтома (34 % респонденти). Прагнучи відвідати необхідні заняття, встигнути на роботу, виконати завдання, скласти заліки та іспити, багато молодих людей потрапляють у стресові ситуації; через брак часу організм повноцінно не відпочиває і немає можливості відновити сили. Так накопичується втома, яка з часом перетворюється на перевтому. Створюється ситуація вибору: або навчання або робота. В результаті студент залишає ВНЗ. А це дійсно велика кар'єрна помилка. Диплом зайвим не буває. Можна скільки завгодно спокушати роботодавців своїми талантами, але диплом про вищу освіту як і завжди, є гарантією значущості людини. На жаль, багато студентів і раді б не залишати ВНЗ, але їх просто відраховують за неуспішність і невідвідування.

3. Неякісне навчання (26 %). Іноді на роботу студенти витрачають більше часу та зусиль, тому засвоєння базових теоретичних знань знаходиться на досить низькому рівні. Варто враховувати той факт, що теоретичний курс завжди є основою, формує світогляд людини, робить інтелект людини гнучким та просторовим.

Проте, часто саме працюючі студенти виявляються більш організованими, вони швидше закривають сесії, і краще сприймають необхідну інформацію. Розслабляти часу немає, доводиться ретельно планувати свій час і як результат – все встигати. Вважається, що одночасне навчання і робота — це хороша перевірка уміння планувати час і розставляти пріоритети. На щоденні лекції працюючий студент повинен встигає тільки завдяки умілому плануванню свого часу. Залишати паузи між роботою і лекціями, щоб встигати зробити інші справи.

Якщо студент навчається за спеціальністю, де вчитися дуже складно, то вірогідність поєднання роботи і навчання помітно знижується.

4. Робота не за фахом (19 %). Влаштуватися за фахом мають шанс студенти старших курсів, і то не завжди. Найчастіше їм пропонують невисокі посади. Вільних вакансій для студентів, охочих працювати за фахом, на ринку праці не так багато. Значно більше некваліфікованої роботи. Більшість студентів прагнуть знайти роботу за фахом. Якщо це не вдається, вони готові розглянути і інші варіанти. Зокрема, окремі студенти не відмовляються від роботи кур'єра, рекламного агента. До речі, саме по цих спеціальностях влаштуватися найпростіше, оскільки попит на них достатньо високий. На ринку праці також багато вакансій вантажників, різноробочих, продавців і ін. Проте, сьогодні студенти вже не хочуть підробляти вантажниками або робочими, як було раніше. Студент цінує роботу, де можна застосувати одержані знання та уміння.

5. Неможливість розвиватися всебічно: відвідувати які-небудь гуртки, секції, читати художню літературу, ходити в кіно, театри, відвідувати музеї, їздити на екскурсії тощо (24 %).

6. Особисті проблеми (12 %). Саме в студентські роки формується коло друзів та приятелів, з якими підтримуються достатньої стійки стосунки після ВНЗ, а також починається пошук „другої половини” з метою створення в майбутньому сім’ї. Але після сумбурного студентства, починається не менш сумбурне кар’єрне життя. Людина так звикає до такого способу життя, що втрачає друзів, звикає зовсім обходитися без них, результатом чого є самотність.

ВИСНОВОК

Сучасні студенти денної форми навчання в нинішніх соціально-економічних умовах просто змушені поєднувати навчання і роботу. Мотиви працювати у студентів не завжди тільки матеріальні. Молодь часто прагне до самостійності та можливості професійного зростання. Проте такі устремління студентської молоді часто супроводжуються низкою серйозних проблем, пов’язаних в першу чергу з браком вільного часу.